

Y. K. Leine

Ernst Lähden
haastattelun

7.7.1943

konek.

Toimittaja, Helsingin kaupungin kiinteistöjohtaja Ernst Lähden haastattelu Helsingin kaupungintalolla 7/7 1943. Haastattelija Y.K. Laine.

s.d.

Aleksi Aaltonen oli piirisihteeri Turussa 1917. (Ali Aaltonen, punakaartin päällikkö, toinen henkilö.)

Kapinan jälkeen pakeni Allan Wallenius Turusta Ruotsiin ja sieltä Norjan kautta Neuvosto-Venäjälle Karjalaan. (1919 Ruotsiin.) Kapinan aikana ja ennen sitäkin Allan Wallenius esiintyi harkitusti ja pyrki hillitsemään vallattomuuksia Turussa. Lähde oli hänen hyvä tuttavansa. Wiik oli kansalaissodan aikana Turussa Arbetet-lehden toimittajana edelleenkin. (Walleniuksen tuntee Sundqvist Työväen kirjakaupasta.)

Lähde oli kansalaissodan aikana elintarvelautakunnan korttiosaston päällikkö Turussa ja samalla kunnallistoimikunnan varapuheenjohtaja (s.d.) sekä Työväenyhdistyksen sihteeri Turussa.

Elintarvesäännöstely tuli silloin liian myöhään. Annokset olivat liian pieniä. Kevyempään sarjaan kuuluvat saivat leipää 150 gr päivässä, raskaampaan kuuluvat 240 gr päivässä. Muita sarjoja ei ollut. Organisointi oli hajanaisempaa kuin nykyään, ei keskitettyä. Korttijärjestelmä heikompi. Valtio painatti vain leipäkortit, muut kortit olivat paikallisia. Leipä-, maito- ja voitolanne oli paljon huonompi kuin nykyään. Maitoannokset olivat aivan sattuman varassa. Kalaa oli runsaammin, samoin lihaa aluksi. Liha oli säännöstelty. Venäl. sotaväelle täytyi kuitenkin antaa varastoista huomattava osa, varsinkin lihaa. Viljan he saivat Venäjältä.

Lundberg, joka kapinan aikana oli Turussa miliisipäällikkönä, oli ennen sitä varsin hiljainen ja hillitty mies, mutta riehantui keväällä ja varsinkin syksyllä 1917 pahasti. Silloin hän oli jyrkistä jyrkin eikä häneen järkeä paljo vaikuttanut. Toimi paljon Jukka Rahjan ja Nyrskymyrro Tuomas Hyrskymyrro kanssa. Oli liiliisipäällikkönä ollessaan miliisilaitoksella vuorokaudet umpeensa ja menetti hermonsa. Venäjällä hän kävi usein, oli mukana asehankinnoissa ja luotti väkivalta politiikkaan sokeasti, kirosi kaiken parlamentaarisuuden.

Kerran kunnallisjärjestön kokouksesta lähdettäessä olivat yhdessä Allan Wallenius, Lähde ja Lundberg. Keskustelu kehittyi sellaiseksi, että Allan Wallenius sanoi, että Lundberg on ollut vallan hulluksi.

Jukka Rahja oli kerran Työväentalon ravintolassa kiihoittamassa, ase-toimitusmatkoilla, adjutanttinauhat ympärillään ja revolveri vyöllä. Kun hän alkoi siellä oikein reuhata, ja selitti, että koko ravintola oli urkijoita täynnä, sanoi Lähde Ilmari Rantasalle, raskaan sarjan mestaripainijalle, joka oli Turun Työväenyhdistyksen järjestysmiesten päällikkö, että hän hoitaisi Rahjan, joka reuhasi. Rantanen kielsi, mutta Rahja jatkoi vain. Silloin Rantanen laski raskaan käden Rahjan olkapäille ja heitti hänet kevyesti ulos, eikä siinä vastaanhangottelu auttanut.

Lundberg hommasi 1917-1918 käänteessä punakaartin aseistamista ja Jukka Rahja kävi järjestämässä sitä Turussa. Aikaisemmin oli aseita saatu paikallisilta venäläisiltä.

Kun Kalle Tähtelä "Sosialisti"-lehdessä Turun ryöstöjen jälkeen julkaisi suurin otsikoin artikkelin "Häpeä, häpeä, häpeä!", Nyrskymyrto Turun s.d. kunnallisjärjestön kokouksessa ehdotuksen, että Tähtelä erotettaisiin toimituksesta päätoimittajan paikalta. Lähde kehotti silloin asettamaan komitean tutkimaan asiaa. Sellainen valittiinkin, ja komiteen tuli kokoonkutsujaksi Hyrskymyrto ja toiseksi jäseneksi m.m. Lähde, kaikkiaan 3 jäsentä. Hyrskymyrto ei kuitenkaan kutsunut komiteaa kokoon, ja kun Lähde myöhemmin huomautti hänelle siitä, sanoi Hyrskymyrto, ettei siitä kuitenkaan mitään tule, kun sinä olet jäsenenä. Hyrskymyrto ja hänen kumppaninsa kuitenkin osasivat toisia teitä vai kuttaa lehden kantaan ja painostaa sitä. Lähde oli myös "Sosialistin" kirjapaino-osuuskunnan Nyrskymyrro johtokunnan jäsen.

Kun kapinan jälkeen punaisten pako alkoi, eivät Kalle Tähtelänkään hermot kestäneet. Lähde kehoitti häntä jäämään, mutta K.T. sanoi hänelle: "Lähde sinäkin vain matkaan, tappavat ne porvarit sinutkin kuitenkin." Lähde näki vallitsevan sekasorron ja sanoi, ettei hän ainakaan "tuossa karavaanissa" lähde.

Aleksi Aaltonen, joka oli silloin s.d. piirisihteerinä Turun piirissä, oli myös suomalaisten työläisten edustajana Turun venäläisessä Työläis- ja sotamiesneuvostossa.